

Onverbreekelijk verbonden, bijdrage Rachel Reedijk

1. In de loop van 2000 jaar raakten Jodendom en christendom onverbreekelijk verbonden. Vooruitlopend op conclusie: we moeten samen verder.
2. Twee documenten doornemen. Dabru Emet en de 12 punten van Berlijn. Is de tijd in 2018 rijp voor gelijkwaardigheid en wederkerigheid in de JC dialoog?
3. Als antropoloog kijk ik naar interactieprocessen. Wat is het effect van uitspraken? Wat doet het manifest van de liberale theologen met de JC relatie?

Lezing Dineke Houtman laat zien dat scheiding der wegen nooit absoluut en definitief was. Er waren altijd J&C die toenadering zochten. Theologische samenwerking: genizah Ben Ezra synagoge, grootste diaspora ging richting Noord-Afrika. Idem gouden eeuw in Andalusië.

Terugkijkend op 20 eeuwen, kunnen we echter niet heen om breuklijnen: gedwongen disputaties, beschuldigd en vervolgd vanwege de deicide, de Wandelende Jood, de substitutieer, pogingen om joden tot het christendom te bekeren.

Periode Kruistochten markeert verharding. Enkele jaartallen: 1290, alle joden Engeland uitgezet; 1394, alle joden verdreven uit Frankrijk; 1492, Inquisitie en autodafé.

Hoe keken Joden naar het Christendom? (1) Laat ons met rust. Jodendom kent geen missionaire opdracht. (2) Gettoleven, enclavecultuur, psychologische weerslag: "Wij zijn het uitverkoren volk". Leidt nog steeds tot misverstand, juist géén superioriteit. Midrasj over Matan Tora: aangeboden aan alle volken, tenslotte zeiden de joden "wij doen het". (3) Het was gevaarlijk om je uit te spreken. Toch waren er polemische teksten: christenen zijn afgodendienaren, triniteit is dankbaar onderwerp, verlegenheid.

Stilzwijgen aan joodse zijde geleidelijk doorbroken door Verlichting en Haskala, emancipatie en gelijkberechtiging van de joodse minderheid in West Europa.

Frans Rosenzweig: doctrine Twee Convenanten, beeld van de ster, christendom gezien als stralen, de waarheid verschijnt in twee gedaanten, maar niet gelijkwaardig.

Abraham Geiger, stelde vast dat Jezus een Jood was, stond in de traditie van Hillel.

Martin Buber, accepteerde christendom als weg naar God.

Lelijke scheur in proces van inburgering: Dreyfus-affaire, Franse legerofficier die 100 jaar na Franse revolutie en joodse G.B. beschuldigd werd van landverraad. Herzl: joden hebben geen toekomst in Europa. Markeert het begin van het moderne zionisme. Verlangen naar eigen land. Veilige thuishaven. Laat Shoah en WOII rusten.

In onze tijd, orthodoxe rabbijn en hoogleraar Peter Ochs. Pleitbezorger Scriptural Reasoning; elkaars heilige teksten bestuderen, dialogisch leren: inclusief, met JCM.

Ochs is een van de opstellers van Dabru Emet (2002): "Spreek (de) waarheid".

Dabru Emet, ondertekend door 200 rabbijnen (UK, US, Israël). Stelling: relatie J&C is 50 jaar na Shoah wezenlijk veranderd, dit vraagt om een serieuze joodse respons.

1. Soul-searching, heeft het kerkelijk anti-judaïsme bijgedragen aan het ontstaan van een klimaat waarin het nazisme kon opkomen?
2. Herbezinning is ondersteund door officiële documenten: RK Nostra Aeta.
3. Christenen gingen op zoek naar hun identiteit: terug naar joodse wortels. Met jood in rol van leraar. Enorme gretigheid: "Ze zuigen je leeg". Asymmetrisch gesprek. Interesse niet wederkerig, relatie niet gelijkwaardig: geen dialoog.

Dabru Emet, tekst uit Zacharja. Riep veel discussie op, m.n. de stelling dat J&C in de zelfde God geloven. Lezen we wel hetzelfde boek, of, lezen we het boek hetzelfde?

Opstellers DE: dialoog met christenen vormt géén bedreiging voor joodse identiteit!

Echter, flinterdun draagvlak, zeker in Nederland, m.u.v. een paar dialoog-joden.

Hetzelfde lot trof Twaalf Punten van Berlijn, aangenomen op conferentie ICCJ, 2009. Ook dit document is althans aan joodse zijde bij zeer weinigen bekend. Amendement op Tien Punten Seelisberg, 1947, door 65 J&C. Stelling: we zijn 60 jaar verder, veel gedaan om haat, vooroordeel, wantrouwen te overwinnen. Vraagt om herijking.

Twaalf punten van Berlijn (2009)

1. Bestrijden van alle vormen van antisemitisme
2. Bevorderen van joods-christelijke interreligieuze dialoog

3. Bevorderen van het theologisch begrijpen van het authentieke Jodendom
4. Bidden voor de vrede van Jerusalem
5. *Erkennen van christelijke pogingen om hun houding t.o.v. Joden te herzien*
6. *Aanpassen joodse teksten o.g.v. veranderde christelijke grondhouding*
7. Onderscheid maken tussen oprechte kritiek op Israël en antisemitisme
8. Israël aanmoedigen idealen Onafhankelijkheidsverklaring te koesteren
9. Bevorderen van interreligieuze en interculturele educatie
10. Bevorderen van interreligieuze vriendschap en samenwerking
11. Bevorderen van de dialoog met politieke en economische organisaties
12. Samenwerken met allen die een duurzame wereld nastreven

Met name 5de en 6de stelling vormen expliciete uitnodiging aan joden om zich open te stellen voor een ontmoeting met christenen. Niet met agenda van antisemitisme-bestrijding, inzet moet zijn gelijkwaardige en wederkerige dialoog en samenwerking.

Uitwerking van punten 5 en 6:

- Serieus kennismaken van veranderde houdingen en opvattingen bij christenen
- Idem v.d. historische achtergrond en context van de veranderde JC relatie
- Dit moet zich vertalen in verstrekken evenwichtige informatie over het christendom, o.a. in het curriculum van joodse scholen en rabbijnenopleidingen
- Uitnodiging aan Joden om het NT [TT] te bestuderen: christelijke heilige tekst, die echter is ontstaan in de context van het vroege rabbijnse jodendom

Stand van zaken op dit moment, anno 2018. Ten eerste, moet constateren dat er nog steeds weinig draagvlak is, aan joodse zijde, voor Dabru Emet en 12 pt. van Berlijn.

Wij zitten in DNP. Stichting Pardes hier gehuisvest, Ashkenasy bibliotheek. Studiecentrum over het jodendom. In Tenachon wordt gereflecteerd op joodse bronnen vanuit christelijke en (sinds kort) humanistische en islamitische achtergrond. Leerproces is in essentie niet wederkerig. Dit is te verdedigen: doorgeven van joodse kennis, mede omdat kennis in de samenleving van het jodendom verder afneemt.

Verband met kantelende sympathie, vooral te zien in debat over Israël en de Palestijnen. Polarisa-
tie, onwil en onvermogen om te luisteren naar het narratief, pijn, angst, van de ander. Hellend vlak
in maatschappelijk debat: bestaansrecht van Israël mag nu ter discussie worden gesteld. Ook mani-
fest liberale theologen wekt de indruk dat men solidair is en meevoelt met één partij. Dat is gevaar-
lijk, want het zal deze polarisatietendens versterken. Aan joodse zijde: worden we weer in de steek
gelaten!

Er is maar één weg: in gesprek blijven. We kunnen de relatie domweg niet verbreken: jodendom en
christendom zijn onverbreekelijk verbonden.

Wil eindigen met verklaring orthodoxe rabbijnen, *To do the Will of our Father in Heaven*. Samen za-
ken aanpakken als het milieu, rentmeesterschap, oorlogen en vluchtelingen. Samen naar Tikoën
Olam. Oproep rabbijnen: wij zijn partners.